

UVODNE NAPOMENE

Maloljetnička delinkvencija posmatrana i izučavana sa svih aspekata, pravnog, sociološkog, psihološkog, medicinskog, institucionalnog, krivičnog pozitivnog zakonodavstva, aktuelnosti pitanja konstantnog povećanja broja krivičnih djela maloljetnika sa sve težim materijalnim posljedicama i ljudskim žrtvama, izaziva posebnu pažnju i konstantno potvrđuje njenu aktuelnost i značaj.

Sam pojam *delinkvencija* potiče od lat. riječi *delinquere* što znači propasti, pogriješiti, činiti krivična djela. Pojam delinkvencija je ustaljen kada se radi o nedopuštenim ponašanjima maloljetnih počinitelja krivičnih djela ili prekršaja, a kada krivična djela čine punoljetna lica, koristi se izraz *kriminalitet*.

Maloljetnička delinkvencija se uobičajeno definiše kao protudruštveni oblik ponašanja, opasna i složena socijalno-patološka pojava, vrlo delikatna ne samo kriminološki, pravno, ekonomski, sociološki, nego isto tako i ozbiljan porodični, pedagoški, medicinski i veoma težak opće-društveni problem. Ovaj društveno neprihvatljiv i devijantan način ponašanja maloljetnih lica u pravosudnom sistemu se obično označava pojmom maloljetnička delinkvencija, a počinitelj krivičnih djela naziva se maloljetnim delinkventom.

Cilj savremenog društva jeste pravovremeno otkrivanje, sprječavanje i suzbijanje, odnosno uspostavljanje snažnije kontrole nad maloljetnicima, posebno onima iz tzv. rizične skupine. Da bi se ovaj zadatak postigao, moraju se stvoriti preduslovi u oblasti socijalne politike, zakonodavstva, obrazovanja, pravosuđa, edukacijom svih osoba koje su odgovorne za ponašanja maloljetnika od onih koji trebaju prepoznati problem u porodici, školi, društvu, do onih koji trebaju otkriti i spriječiti maloljetnog počinioca u vršenju protupravnih djela, odnosno provesti postupak kažnjavanja i izvršenja kazne za eventualno učinjeni prijestup.

Maloljetnici svoje delinkventne aktivnosti izvode individualno, u parovima ili manjim skupinama. One mogu biti usmjerene protiv imovine, tijela, ličnosti, lične slobode te društvenih običaja. S naučnog aspekta, mnogobrojne vrste delinkventnog ponašanja mogu se podijeliti u tri velike skupine i to: agresivno ponašanje (okrutnost, stvaranje nereda, izazivanje), socijalizovano delinkventno ponašanje (krađa u skupini, izostajanje iz škole, skitnja) i inhibirano ponašanje (stidljivost, apatija, iritabilnost).¹

Uzroci nedopuštenog ponašanja maloljetnika uslovljeni su mnogobrojnim faktorima. Oni mogu biti mikro i makrofaktori. Međutim, koliko god detaljno nabrajali razloge definisane u navedene dvije skupine faktora, uvijek postoje neki neotkriveni faktori specifični za svako dijete, tj. za svakog počinioca delikta pojedinačno. Tako bi se pored već u literaturi objavljenih podjela, faktori mogli podijeliti i na endogene i egzogene te stečene i nasljedne. Ovdje bi valjalo pridružiti i veoma bitnu, a još neobjavljenu skupinu faktora koja bi mogla biti najodgovornija za djetetovo ponašanje – medicinski faktori.

Maloljetnička delinkvencija u sebi nosi mnoge specifičnosti koje zahtijevaju izmjenu zakonodavne strukture i proskribovanje zakona samo za ovu oblast. Kako je maloljetnička delinkvencija problem ne samo nacionalnog već i globalnog karaktera, na razini međunarodne zajednice ona predstavlja veoma važan segment proučavanja. Najvažnije međunarodne norme iz oblasti maloljetničkog pravosuđa koje se odnose na prava djece u sukobu sa zakonom sadržane su u dva međunarodna dokumenta; Konvenciji Ujedinjenih nacija o pravima djeteta i Paktu o građanskim i političkim pravima.

S druge strane, međunarodna zaštita ljudskih prava temelji se na dva sistema: sistemu ljudskih prava Ujedinjenih nacija i evropskom sistemu za zaštitu ljudskih prava.

¹ (Preuzeto sa: https://www.pravo.unizg.hr/_.../Maloljetnicka_delinkvencija.ppt)